

номенклатури були затребувані, поглиблені від курсу до курсу, що є неодмінною умовою формування майбутнього вчителя географії.

Список використаних джерел

1. Носаченко В. М., Розсоха А. П. Професійна підготовка майбутніх учителів географії: картографічна складова. Переяслав-Хмельницький-Київ: Кравченко Я.О., 2018. 383 с.
2. Мельнийчук М.М., Білецький Ю.В. Робочий зошит для вивчення номенклатури з курсу «Загальне землезнавство» для студентів географічного факультету. Луцьк: Відділ оперативної поліграфії при ІОЦ Волинського АПК, 2014. 47 с.
3. Панасюк О.Ю., Таранчук А.В. Особенности изучения географической номенклатуры карты в курсе «Общее землеведение». Материалы Республиканской научно-практической онлайн конференции «Современные проблемы естествознания в науке и образовательном процессе», 25 февраля 2021 г., г. Минск. Минск: БГПУ, 2021. С.30.
4. Sazhniev M.L., Nepsha O.V., Zavyalova T.V., Ivanova V.M. Pedagogical features of the formation of cartographic competence of future teachers of geography when studying at a university. Moderní aspekty vědy: X. Díl mezinárodní kolektivní monografie / Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2021. P. 300-308.

УДК 378.4: 378.147:004

Лариса НОРИК

м. Харків

larisa.norik@gmail.com

**МОТИВАЦІЙНІ ПРИЙОМИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ:
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ У ВИШАХ**

Поширення сучасних цифрових технологій веде до якісних змін навчального процесу. Розвиток освіти характеризується активізацією дистанційного навчання, яке сьогодні потребує розроблення не лише потужного контентного супроводу, але й засобів психологічного спрямування. Дистанційна форма навчання обумовлює пошук нових методів і прийомів в роботі. Рушійною силою дистанційного навчання сьогодні стає мотивація, втрата якої суттєво впливає на ефективність навчального процесу в цілому. Оскільки концепція дистанційного навчання відрізняється від традиційного навчання, то необхідно застосовувати нові підходи, які враховують педагогічні, психологічні та інформаційні фактори такого навчання.

Авторами роботи [2] проведено комплексне опитування студентів щодо перспектив і доцільності використання електронного навчання і дистанційних освітніх технологій і розглянуто основні переваги дистанційного навчання, серед яких: доступність навчальних матеріалів і інформації, індивідуальність траєкторії засвоєння матеріалу навчальних дисциплін в будь-який час, зручність під час організації самостійної роботи, можливість планувати власний час та ін. Однак, дистанційне навчання має ряд обмежень, пов'язаних зі зміною характеру взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, зокрема, між студентом і викладачем, що визначає важливість психолого-педагогічної підтримки студентів та застосування дієвих заходів щодо їхньої мотивації до навчання. У такій ситуації на перший план виходить здатність студента самостійно контролювати свою навчальну активність, що можливо тільки за умови розуміння значення одержуваних знань, умінь і навичок для успішності майбутньої професійної діяльності.

У роботі [1] виявлені компоненти розвитку мотивації до успішної навчально-професійної діяльності студентів в інформаційній сфері, що потребує подальших наукових досліджень у цьому напрямку. У багатьох дослідженнях, присвячених розробленню мотиваційних інструментів, термін «мотивація» розглядають з точки зору або усвідомленого процесу заради досягнення певної цілі [3], або неусвідомленого емоційного прагнення до отримання бажаного [4], або поєднання означених підходів. Дійсно, саме синергія усвідомлення та емоційного прагнення, тобто посилення зовнішньої мотивації за рахунок розвитку і підтримки внутрішньої мотивації в змозі забезпечити підвищення ефективності навчальної діяльності.

Аналіз результатів дистанційного навчання 2020-2021 навчального року в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) за дисциплінами математичного циклу для студентів першого курсу бакалаврського рівня показав, що більшість студентів не має достатнього досвіду до самостійного опрацювання навчального матеріалу, але має закладений, ще у школі, фундамент несприйняття та нерозуміння певних математичних розділів шкільної програми з алгебри та геометрії. Все це обумовило необхідність перебудови організації та змісту навчальних дисциплін математичного спрямування з метою їхньої адаптації до вирішення таких питань, як: удосконалення та диференціація навчально-методичного забезпечення, розроблення та налаштування інноваційних засобів навчання, систематизація засобів інформаційного та програмного забезпечення з урахуванням психологічного аспекту розвитку внутрішньої мотивації та підвищення ефективності навчальної діяльності студентів.

У контексті дистанційного навчання математичних дисциплін слід відзначити, що поширення використання електронних курсів за допомогою

сервісу платформи LMS Moodle стає сьогодні потужним інструментом удосконалення навчально-методичного забезпечення та досягнення більш високого рівня мотивації студентів до навчання. Навчальні заняття 2020-2021 року в ХНЕУ ім. С. Кузнеця проходили он-лайн за допомогою відео-конференцій Zoom та Google Meet, після яких студенти мали можливість працювати в середовищі LMS Moodle завдяки створеній Персональній навчальній системі (ПНС) електронних навчальних курсів кожної дисципліни. Електронні курси, що розроблені із застосуванням ПНС у тематичному або у тижневому форматі, акумулюють не тільки функції підручника в якості змістового контенту, але змодельовані як інтегроване освітнє середовище, що забезпечує живий інтерактивний контакт студента з педагогом. До того ж такі курси мають можливість доопрацювання і адаптації до конкретної навчальної ситуації, що веде до підвищення мотивації студентів, і як наслідок – результативності навчання. Досвід використання ПНС на платформі LMS Moodle в ХНЕУ ім. С. Кузнеця показав, що студенти, які активно працювали в ПНС, уважно слідкували за новинами та повідомленнями на електронній сторінці математичного навчального курсу та вчасно і добросовісно виконували поточні завдання, демонстрували успішний результат підсумкового іспиту.

У форматі он-лайн лекцій, відео-матеріал яких викладений також і на сторінці окремого математичного курсу ПНС, викладачі ілюстрували для студентів значущість математичних термінів, означень, формул, теорем як з точки зору прикладного використання, так і наводили реальні приклади застосування певних математичних тем у майбутній професійній діяльності. Такий підхід дозволяє створити внутрішні мотиви до усвідомленого самонавчання.

Особливої уваги потребує зміна ролі викладача. В умовах дистанційного навчання викладач стає координатором, функції якого не тільки організувати навчальний процес, здійснити координацію та взаємодіяти зі студентами в синхронному й асинхронному режимах, але й контролювати результати успішності студентів. І тому виникла потреба у розробленні такого методичного матеріалу контролю, який мав би не лише контролюючий характер, але й забезпечив мотиваційні умови до навчання. Сервісні можливості LMS Moodle (створення різних видів інтерактивного контролю – тести, завдання, форуми, чати та ін.) дозволили побудувати банк питань та комплексну систему завдань, за допомогою яких відбувалося діагностування рівня засвоєння знань та оцінювання успішності студентів за математичними дисциплінами. У журналі оцінок на сторінці певного навчального курсу було визначено рейтинг студента за кожним видом контролю, що сприяло формуванню конкурентного середовища серед студентів і стимулювало до активізації навчання.

Також під час викладання навчального матеріалу з математичних дисциплін доцільно залучати студентів до науково-дослідницької діяльності. Участь та виступи на наукових студентських конференціях надають можливість подати результати опрацювання навчальних завдань у вигляді поглиблення знань з конкретної теми дослідження. Так, у 2020-2021 навчальному році під керівництвом автора даної роботи зі 145-ти студентів навчального потоку за спеціальністю «Економіка» 35 студентів підготували тези до участі у шести дистанційних наукових студентських конференціях. У своїх наукових роботах студенти досліджували економічні питання, вирішення яких потребувало застосування математичних методів. Захопленість певною темою посилює дію розумових процесів студентів, тим самим активізує мотиваційний аспект навчально-професійної діяльності студентів в електронному навчанні, а перебування у творчій інформаційно-освітній атмосфері позитивно впливає на успішність цих студентів.

Таким чином, дистанційне навчання в системі вищої освіти вимагає врахування специфіки педагогічної взаємодії на базі застосування онлайн-технологій. Описані мотиваційні прийоми можуть мати досить високу ефективність у разі їх застосування під час навчання дисциплін математичного циклу.

Список використаних джерел

1. Базаїлий Р.В. Развитие мотивации студентов в условиях дистанционного обучения [Электронный ресурс]. *Мир науки. Педагогика и психология*. 2020 №3. Режим доступа: <https://mir-nauki.com/PDF/03PDMN320.pdf>
2. Шалагинова К. С., Декина Е. В. Психолого-педагогические аспекты дистанционного образования в условиях пандемии: по материалам анкетирования студентов – будущих психологов [Электронный ресурс]. *Психолого-педагогические исследования*. 2020. Том 12. № 3. С. 80 – 94. Режим доступа: http://psyedu.ru/files/issues/psyedu_ru_2020_n3.pdf doi:10.17759/psyedu.20201200305
3. Pugh K. J. Transformative experience: An integrative construct in the spirit of Deweyan pragmatism. *Educational Psychologist*. 2011. Vol. 46. № 2. P. 107–121. doi:10.1080/00461520.2011.558817
4. Sense of belonging and persistence in White and African American first-year students / L. R. Hal. *Research in Higher Education*. 2009. Vol. 50. № 7. P. 649–669. doi:10.1007/s11162-009-9137-8